Övningsuppgifter i Logik

– J. Högberg, 3 oktober 2006 –

1 Satslogik

Uppgift 1

Vilka av följande kan sägas vara satslogiska system enligt definitionen i oh-serien *Satslogik – grundläggande definitioner*, sida 2, på kursen *Logik för datavetare, TDBB42*?

$L_1 = (\{A, B, C\}, \{\neg, \rightarrow, \wedge, \vee, \leftrightarrow, \perp, \top\}, \{[,]\})$
$L_2 = (\{\wedge, \vee\}, \{\neg, \wedge, \vee\}, \{(,)\})$
$L_3 = (\{☺, ☹\}, \{\perp, \top\}, \{(,)\})$
$L_4 = (\{\wedge, \vee\}, \{\neg, \rightarrow\}, \{(,)\})$
$L_5 = (\{A, B, C\}, \{\neg, \rightarrow, \wedge, \vee, \leftrightarrow, \perp, \top\}, \{(,)\}, \emptyset)$
$L_6 = (\{A, B, C\}, \{\neg, \vee\}, \{(,)\})$

Uppgift 2

Vilka av följande formler är välformade?

$\varphi_1 = \perp$
$\varphi_2 = \neg A$
$\varphi_3 = (\neg(A \wedge B))$
$\varphi_4 = (A \vee B \vee C)$
$\varphi_5 = ()$
$\varphi_6 = (\neg A)$
$\varphi_7 = (\rightarrow (A \wedge B))$
$\varphi_8 = ((A \vee B) \vee C)$

Uppgift 3

Vilka av följande ekvivalenser är korrekta?

(a) $(\perp \vee \top) \equiv \top$
(b) $(\perp \wedge \top) \equiv \top$
(c) $(A \rightarrow B) \equiv (A \vee \neg B)$
(d) $(A \wedge (A \vee B)) \equiv (A)$
(e) $(A \vee (A \wedge B)) \equiv (B)$
(f) $(A \vee (B \wedge C)) \equiv ((A \wedge B) \vee (A \wedge C))$
(g) $(A \vee (B \wedge C \wedge D)) \equiv ((A \vee B) \wedge (A \vee C) \wedge (A \vee D))$
(h) $(A \leftrightarrow B) \equiv ((\neg A \wedge \neg B) \vee (A \wedge B)$

Uppgift 4

Vilka av följande formler är på konjunktiv normalform?

$\varphi_1 = A \wedge B$
$\varphi_2 = (A \vee C) \wedge B$
$\varphi_3 = (A \wedge C) \vee B$
$\varphi_4 = A \vee B$
$\varphi_5 = A$
$\varphi_6 = A \vee C \wedge B$
$\varphi_7 = A \wedge B \wedge C$
$\varphi_8 = (\neg A \vee A) \wedge (A \vee A)$

Uppgift 5

Vilka av följande formler är på disjunktiv normalform?

$\varphi_1 = A \wedge B$	$\varphi_5 = \neg A$
$\varphi_2 = (A \vee C) \wedge B$	$\varphi_6 = (A \wedge B) \vee C$
$\varphi_3 = A \wedge C \wedge B$	$\varphi_7 = A \vee C$
$\varphi_4 = A \wedge B \vee C$	$\varphi_8 = (\neg A \wedge A) \vee (A \wedge A)$

Uppgift 6

Om ett axiomschema innehåller mallen $(\alpha_1 \to (\alpha_2 \to \alpha_1))$, vilka av följande formler är då axiom?

$\varphi_1 = (A \to (B \to A))$	$\varphi_3 = (A \to (A \to A))$
$\varphi_2 = ((A \to A) \to (A \to (A \to A)))$	$\varphi_4 = (A \to (B \to (C \vee D)))$

Uppgift 7

Vilka av följande resonemang är acceptabla tillämpningar av modus ponens?

$$\frac{\alpha_1, \alpha_1 \to \alpha_2}{\alpha_2}$$

1. A	(hypotes)	1. A	(hypotes)
2. $A \to B$	(hypotes)	2. $B \to C$	(hypotes)
3. B	(MP)	3. C	(MP)

Uppgift 8

Om $\mathbf{S}$ är ett satslogiskt system och det gäller att $\vdash_{\mathbf{S}} A$, där A är en atom, är det då rimligt att tro att $\mathbf{S}$ är sunt?

Uppgift 9

(a) Ett *tertiärt* konnektiv tar tre argument, till skillnad från t ex binära konnektiv, vilka tar två. Hur många inekvivalenta tertiära konnektiv kan man definiera?

(b) Vad innebär det att en mängd konnektiv är komplett?

Uppgift 10

Låt $\Gamma = (\mathbf{S}, \mathbf{R})$, där $\mathbf{S} = \{\alpha_1\}$ och $\mathbf{R} = \{\textsf{Modus Ponens}\}$, vara ett satslogiskt bevissystem. Axiomschemat α_1 består som synes av en enda platshållare. Denna platshållare ersätts med en godtycklig formel varje gång schemat används i ett bevis.

(a) Är Γ sunt? Varför/varför inte?

(b) Är Γ fullständigt? Varför/varför inte?

(c) Finns det någon passande tillämpning för Γ?

Uppgift 11

(a) Finns det en satslogisk formel φ sådan att $\textsf{length}(\varphi) > 1$ och som samtidigt är på både CNF och DNF? Varför/varför inte?

(b) Konvertera

$$(A \to B) \vee ((B \to A) \wedge ((C \to B) \to A))$$

till CNF och förenkla så långt som möjligt. Visa inte bara lösningen utan även lösningsvägen.

Uppgift 12

Evaluera resolventerna nedan

(a) $Res(A \vee \neg B, \neg A \vee B)$

(b) $Res(A \vee \neg B, \neg A)$

(c) $Res(A, \neg A)$

(d) $Res(A \vee \neg B, A \vee \neg C)$

(e) $Res(A \vee \neg B \vee C, B \vee \neg C \vee D)$

Uppgift 13

Ett bevissystem **S** är som bekant fullständigt om $\models \varphi$ implicerar $\vdash_{\mathbf{S}} \varphi$. Nu är frågan, finns det bevis inom Resolutionsystemet på formen $\vdash_{\mathbf{Res}} \varphi$?

Uppgift 14

Existerar en enhetsvederläggning så att

$$\{A \vee B, \neg A \vee B, A \vee \neg B, \neg A \vee \neg B\} \vdash_{\mathbf{Res}} \bot \ ?$$

Uppgift 15

Vilka av nedstående klausuler är hornklausuler?

$\varphi_1 = (\bot)$	$\varphi_5 = (A \vee \neg B \vee \neg C)$
$\varphi_2 = (A \vee B)$	$\varphi_6 = (A)$
$\varphi_3 = (\neg A \vee B)$	$\varphi_7 = (\neg B)$
$\varphi_4 = (\neg A \wedge B)$	$\varphi_8 = (\neg A \wedge \neg B)$

2 Predikatlogik

Uppgift 16

Vilka av följande tripplar är signaturer?

(a) $(\emptyset,\ \{c_1, c_2, c_3\},\ \{f_i^{(1)} \mid i \in \mathbb{N}\})$

(c) $(\{x_i \mid i \in \mathbb{N}\},\ \{c_j \mid j \in \mathbb{R}\},\ \{f_k^{(2)} \mid k \in \mathbb{R}\})$

(b) $(\{x_i \mid i \in \mathbb{R}\},\ \{2, 3, 5, 7, 11\},\ \{+^{(2)}, -^{(1)}, -^{(2)}, *^{(2)}, /^{(2)}\})$

Uppgift 17

Om $\mathbf{T} = (\{x_i \mid i \in \mathbb{N}\}, \{\pi, 1\}, \{+^{(2)}, -^{(1)}, -^{(2)}\})$ är en signatur, vilka av följande strängar tillhör då $\mathsf{terms}(\mathbf{T})$?

(a) x_2 (c) $x_2 + \pi$ (e) $+(-(\pi, x_0), 1)$

(b) π (d) $+(x_2, \pi)$ (f) $-(+(x_{100}, x_{200}))$

Och om $\mathbf{T} = (\emptyset, \{\textsc{Jag}, \textsc{Skype}\}, \{\textsc{Friends}^{(1)}, \cup^{(2)}, \cap^{(2)}\})$?

(a) $\textsc{Jag}$ (c) x_2

(b) $\textsc{Skype}$ (d) $\textsc{Friends}(\textsc{Jag})$

(e) $\cap(\textsc{Friends}(\textsc{Friends}(\textsc{Jag})), \textsc{Friends}(\textsc{Friends}(\textsc{Skype})))$

(f) $\cap(\textsc{Friends}(\textsc{Friends}(\textsc{Friends}(\textsc{Friends}(\textsc{Jag})))), \textsc{Skype})$

Uppgift 18

Vilka av följande quadrupler kan sägas vara predikatlogiker?

(a) $(\{R_1^{(0)}, R_2^{(1)}, R_3^{(1)}, R_4^{(2)}\},$
$\{\neg, \vee, \exists, \forall\},$
$\{(,), ,\},$
$(\{x_i \mid i \in \mathbb{N}\}, \{c_1\}, \{f_1^{(0)}, f_2^{(1)}, f_3^{(1)}\}))$

(b) $(\{R_1^{(0)}, R_2^{(0)}, R_3^{(0)}\},$
$\{\neg, \vee, \wedge, \leftarrow, \leftrightarrow, \perp, \top\},$
$\{(,), ,\},$
$(\emptyset, \emptyset, \emptyset))$

(c) $(\{=^{(2)}, <^{(2)}, >^{(2)}\},$
$\{\exists, \forall, \vee, \wedge, \neg\},$
$\{(,), .\},$
$(\{x, y, z\}, \{\exists, \forall\}, \{\vee^{(2)}, \wedge^{(1)}, \wedge^{(2)}\}))$

Uppgift 19

Om

$$\begin{aligned}\mathbf{L} = (&\{R_1^{(0)}, R_2^{(1)}, R_3^{(2)}\},\\ &\{\exists, \forall, \neg, \vee, \wedge, \leftarrow, \leftrightarrow, \perp, \top\},\\ &\{(,), ,\},\\ &(\{x, y, z\}, \{c_1, c_2\}, \{f_1^{(2)}, f_2^{(2)}\}))\end{aligned}$$

är en predikatlogik, vilka av följande strängar tillhör då WF($\mathbf{L}$)?

(a) R_1
(b) $f_1(x, y)$
(c) $R_3(z, z)$
(d) $(\exists x)(R_2(x))$
(e) $\exists x\ R_2(x)$
(f) $R_3(f_2(c_1, c_2))$
(g) $R_1 \wedge R_3(f_2(c_1, c_2), z)$
(h) $(\forall y)((\exists x)(\top \vee R_3(f_1(x, y), c_2)))$
(i) $f_2(c_1, y) \rightarrow R_1$
(j) $(\exists x)(R_2(y))$

Uppgift 20

Para ihop varje tuppel av en formel φ och en substituering σ med den resulterande formeln $\varphi\sigma$.

$R(x)$	$\{f(y)/x\}$	$R(x)$
$R(f_y(x), y)$	$\{a/x, b/y\}$	$R(f(y)))$
$R(x)$	$\{y/x\}$	$R(g(a), f(y), g(a))$
$R(y)$	$\{x/y\}$	$R(f_y(a), b)$
$R(x, f(y), x)$	$\{g(a)/x, b/z\}$	$R(f(y), f(x))$
$R(f(x), f(y))$	$\{y/x, x/y\}$	$R(y)$

Uppgift 21

Hitta en lämplig unifierare till varje formelpar.

$R(x)$	$R(y)$
$R(g(a))$	$R(x)$
$R(y)$	$R(y)$
$R(z, f(z))$	$R(a, x)$
$R(g(x))$	$R(f(y))$
$R(x)$	$R(f(x))$

Uppgift 22

Låt

$$\varphi = (\forall x)(\forall y)(R_1(f_1(x, y), f_2(x, y)) \leftrightarrow R_1(c_1, f_3(x, y)))$$

vara en mening i en första ordningens predikatlogik som inte innehåller fler relationssymboler, funktionssymboler eller konstanter.

(a) Definiera en tolkning J som är en modell av φ.

(b) Definiera en tolkning J' som inte är en modell av φ.

Uppgift 23

(a) Visa meningen φ' som är resultatet av att applicera skolemisering på meningen

$$\varphi = (\forall x)(\forall y)(\exists z)(\neg P(x, c_0) \to P(f(x, z), y)) \ .$$

(b) En modell av φ i (a) är tolkningen J där

$$\begin{array}{lcl} \mathsf{dom}(J) & = & \mathbb{Q}, \\ c_0 & = & 0, \\ P^J(u, v) & = & u = v, \text{ och} \\ f^J(u, v) & = & u \times v \ . \end{array}$$

Utvidga J till en modell av φ' genom att tilldela lämpliga funktioner till funktionssymboler som nu förekommer i φ' men inte i φ. En liten påminnelse; $\mathbb{Q}$ är mängden av alla rationella tal (ett rationellt tal kan alltid skrivas på formen $\frac{m}{n}$ där $n \neq 0$ och $m, n \in \mathbb{N}$).

Uppgift 24

(a) Vad är en *unifierare* av atomära formler φ och φ' och när sägs den vara *mest generell*?

(b) Visa med hjälp av följande exempel hur algoritmen för att konstruera den mest generella unifieraren fungerar (där w, x, y, z är variablerna):

$$\begin{array}{rcl} P(g(y,z),x) & \text{och} & P(g(f(z),f(f(w))),f(y)) \\ P(g(x),f(y)) & \text{och} & P(g(g(y)),f(x)) \\ P(x,g(z,z)) & \text{och} & P(f(y),g(a,x)). \end{array}$$

Uppgift 25

Visa mha ett resolutionsbevis att klausulmängden

$$\begin{aligned}\Phi = \{\ & P(f(u), u), \\ & \neg P(v, a) \vee Q(v), \\ & \neg Q(f(w)) \vee \neg P(g(w, x), w), \\ & \neg P(x, z) \vee \neg Q(y) \vee P(g(z, b), a)\ \}\end{aligned}$$

(där $u, \ldots, z$ är variablerna) är motsägelsefull. Beviset ska ritas som en graf. Den ska, för varje resolutionssteg, inte bara visa den resulterande formeln utan också mgu:n som ligger till grund för resolutionssteget. Förutom $\perp$ ska grafen inte innehålla onyttiga formler, dvs formler som inte används i något senare steg.

Uppgift 26

Bevisa att Resolution för satslogik är sunt, dvs att $\Phi \vdash_{\mathbf{Res}} \varphi$ implicerar $\Phi \models \varphi$.